

OPINIA KRAJOWEJ RADY LEKARSKO-WETERYNARYJNEJ DO PROJEKTU USTAWY O ZMIANIE USTAWY O INSPEKCJI WETERYNARYJNEJ

W ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej /DZ.U. z 2007 r. Nr 121 poz. 842/ uzasadniamy następujące zmiany:

1. Pionizacja Inspekcji Weterynaryjnej

Pionizacja Inspekcji Weterynaryjnej (odszepolenie na szczeblu wojewódzkim) oznacza, że Inspekcja Weterynaryjna stanie się organem administracji państwowej niezespólonej z własnym budżetem i niezwiązanej prawnie i kompetencyjnie ani z wojewodą ani z samorządem terytorialnym szczebla wojewódzkiego (sejmik samorządowy) i powiatowego (starostą).

Za przyjęciem takiego modelu organizacyjnego Inspekcji przemawia zakres zadań określonych przepisami prawa, których celem jest ochrona zdrowia i życia konsumentów, zapewnienie bezpieczeństwa żywności, zdrowia i dobrostanu zwierząt, zapewnienia skutecznych systemów kontroli i oceny zgodności z normami krajowymi i UE, spełnienie wymagań określonych we wspólnotowych przepisach weterynaryjnych, wykonanych przez upoważnione do tego służby Inspekcji Weterynaryjnej.

Dobrze zorganizowana Inspekcja Weterynaryjna podejmie skuteczne działania w zakresie zwalczania chorób zakaźnych zwierząt i ludzi. Do tego niezbędne jest podejmowanie szybkich decyzji, dobre i sprawne finansowanie z budżetu państwa zadań przy zwalczaniu tych chorób, w tym wypłaty odszkodowań dla rolników i przetwórców rolno-spożywczych. Ponadto pozwoli to w pełni zrealizować zapis art. 2 rozporządzenia Nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego w tym wymagania weterynaryjne przy ich produkcji, umieszczania na rynku oraz sprzedaży bezpośredniej.

Przepisy wspólnotowe zobowiązują państwa członkowskie i wprowadzają zasadę wzajemnej zgodności w tym w zakresie kontroli spełniania wymagań określonych w przepisach weterynaryjnych.

W obowiązujących polskich przepisach prawnych w powoływaniu i zatrudnianiu wojewódzkiego lekarza weterynarii biorą udział dwie osoby - Główny Lekarz Weterynarii i Wojewoda co rozmywa ich odpowiedzialność za decyzje personalne. W proponowanych zmianach Główny Lekarz Weterynarii wykonywałby czynności wynikające ze stosunku pracy wobec wojewódzkiego lekarza weterynarii oraz jego zastępców. Podobnie wojewódzki lekarz weterynarii wykonywałby czynności wynikające ze stosunku pracy wobec powiatowego lekarza weterynarii i jego zastępcy, a także byłby organem wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego.

Spionizowanie Inspekcji Weterynaryjnej dałoby większą gwarancję sprawnego realizowania zadań poprzez możliwość wydawania poleceń, wytycznych czy instrukcji. Taki system organizacyjny uprości zasadę zatrudniania i powoływania lekarzy weterynarii na stanowiska kierownicze w tej inspekcji.

2. Kryteria dla osób ubiegających się o pełnienie funkcji organów w Inspekcji Weterynaryjnej

Znowelizowana ustawa o Inspekcji Weterynaryjnej powinna rozszerzyć katalog wymaganych specjalizacji dla osób ubiegających się o kierownicze stanowiska w Inspekcji Weterynaryjnej o: Prewencję Weterynaryjną i Higienę Pasz oraz Weterynaryjną Diagnostykę Laboratoryjną.

Ponadto proponujemy zapisać kadencyjność pełnienia funkcji na kierowniczych stanowiskach w Inspekcji Weterynaryjnej:

- dla Powiatowych Lekarzy Weterynarii i ich zastępców, Granicznych Lekarzy Weterynarii i ich zastępców, Wojewódzkich Lekarzy Weterynarii i ich zastępców czteroletni okres kadencji,
- dla Głównego Lekarza Weterynarii i jego zastępców pięcioletni okres kadencji.

Nabór na kierownicze funkcje w Inspekcji Weterynaryjnej odbywałby się na zasadach postępowania konkursowego na Powiatowych Lekarzy Weterynarii i ich zastępców organizowany przez Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii, dla Granicznych i ich zastępców oraz Wojewódzkich i ich zastępców organizowanych przez Głównego Lekarza Weterynarii. Dla Głównego Lekarza Weterynarii i jego zastępców organizowany przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Formę i skład Komisji Konkursowych określi w rozporządzeniu Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W demokratycznym państwie prawa w skład komisji konkursowych winni wejść

między innymi przedstawiciele Izby Lekarsko-Weterynaryjnej i związków zawodowych działających w obszarze weterynarii.

3. Wyznaczanie lekarzy weterynarii do wykonywania urzędowych czynności

Znowelizowana ustawa o Inspekcji Weterynaryjnej winna zawierać nowy zapis art. 16 poprzez możliwość wyznaczania lekarzy weterynarii zatrudnionych w zakładach leczniczych dla zwierząt do wykonywania zadań: badań monitoringowych chorób zakaźnych, prowadzenia szczepień zwierząt, przeprowadzania obserwacji i zwalczania chorób zakaźnych zwierząt oraz zawierania umów z lekarzami weterynarii wolnej praktyki jako osobami fizycznymi w zakresie urzędowych czynności badania i nadzoru nad żywnością pochodzenia zwierzęcego, produkcją pasz, obrotu środkami spożywczymi pochodzenia zwierzęcego.

Tak zapisana możliwość podpisywania umów będzie zgodna z obowiązującymi przepisami prawa farmaceutycznego oraz przepisami finansowymi w rozliczeniach zakładów leczniczych dla zwierząt z urzędami skarbowymi.

Ponadto proponujemy rozszerzyć zakres spraw do wyznaczeń o:

- a) sprawowanie nadzoru weterynaryjnego nad hodowlą stad zarodowych drobiu;
- b) sprawowanie nadzoru nad zakładami garmażeryjnymi, obróbki osłon jelitowych, rozbiorem i przetwórstwem w zakładach o produkcji marginalnej i lokalnej.

4. Przynależność lekarzy weterynarii do Izby Lekarsko-Weterynaryjnej zatrudnionych w Inspekcji Weterynaryjnej – prawo wykonywania zawodu.

Proponujemy pozostawienie obecnie obowiązującego zapisu w ustawie o Inspekcji Weterynaryjnej. Sprawy te regulują zapisy ustawy o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko – weterynaryjnych. Lekarze weterynarii pełniący funkcję organów Inspekcji Weterynaryjnej nie mogą być wyłączeni spod odpowiedzialności zawodowej, gdyż zadania określone przepisami prawa ustaw: „o ochronie zwierząt”, „Prawo Farmaceutyczne”, „o zakładach leczniczych dla zwierząt”, „o identyfikacji i rejestracji zwierząt” wykonując te zadania podlega odpowiedzialności zawodowej, np.: „humanitarne traktowanie zwierząt, prawidłowość i rzetelność wykonywania zawodu lekarza weterynarii, sekcje, postawienie diagnozy, kontrola obrotu lekami, handel środkami farmakologicznymi i odurzającymi czy inne czynności wynikające z faktu wykonywania zawodu lekarza weterynarii. Zawód lekarza weterynarii jest zawodem zaufania publicznego i lekarze pełniący funkcję organów w Inspekcji Weterynaryjnej powinni podlegać odpowiedzialności zawodowej zarówno wynikającej z wykonywanej pracy na tym stanowisku jak i z ustawy o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko – weterynaryjnych tak jak to jest w innych zawodach zaufania publicznego, np. lekarzy medycyny, sędziów, ustawa o sędach, adwokaci – ustawa o adwokaturze, radców prawnych i innych.

5. Pobieranie opłat za wykonywanie czynności urzędowych oraz zasad wynagradzania lekarzy wolnej praktyki wykonujących te zadania.

W znowelizowanej ustawie należy:

- a) rozszerzyć katalog czynności urzędowych od których pobierane są opłaty;
- b) doprecyzować rozporządzenia o opłatach i wynagrodzeniach, aby nie było dowolności interpretacji przez urzędników;
- c) przy pobieranych opłatach za monitoring zapisać formę pobierania tej opłaty jako decyzję administracyjną, gdyż obecnie obowiązujący zapis jest niejasny, nieprecyzyjny i stwarza przesłanki do korupcji;
- d) taryfikator i kryteria dotyczące nakładania opłat zapisać zgodnie z przepisami rozporządzenia Nr 882/2004/WE;
- e) w zakresie wynagrodzeń wprowadzić rozliczenie części środków poprzez zakłady lecznicze dla zwierząt.

6. Funkcjonowanie urzędowych laboratoriów weterynaryjnych.

W projekcie ustawy Krajowa Rada Lekarsko – Weterynaryjna podziela stanowisko i propozycje zmian przedstawione przez Departament Bezpieczeństwa Żywności i Weterynarii Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi przedstawione w Założeniach do projektu ustawy o zmianie ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej.

7. Finansowanie

Równocześnie należy wprowadzić zmiany w ustawie o budżecie państwa na 2009 rok.

Proponowana pionizacja Inspekcji Weterynaryjnej nie spowoduje zwiększenia nakładów na tę grupę administracyjną państwa lecz wpłynie na lepsze i efektywniejsze wykorzystanie budżetu. Koszty działania Inspekcji wykonywanych przez nią zadań pokrywane będą z budżetu państwa w części 32 Rolnictwo, której dysponentem jest minister właściwy do spraw rolnictwa a budżet wojewódzkich i powiatowych inspektoratów weterynarii przeniesione z części 85 – Budżet wojewodów ogółem do części 32 – Rolnictwo. Wojewódzkie, powiatowe i graniczne inspektoraty weterynarii będą jednostkami budżetowymi. Projekt budżetu Inspekcji Weterynaryjnej na rok 2009:

• Część 32 Rolnictwo		(projekt)
Dział 010 Rozdział 01021 zł	Główny Inspektorat Weterynarii	9 340 tys.
Dział 010 Rozdział 01035 zł	Graniczne Inspektoraty Weterynarii	9 750 tys.
Dział 010 Rozdział 01033 zł	Wojewódzkie Inspektoraty Weterynarii	125 139 tys.
Dział 010 Rozdział 01034 zł	Powiatowe Inspektoraty Weterynarii	292 200 tys.
Dział 010 Rozdział 01022	Zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt oraz badania monitoringowe pozostałości chemicznych biologicznych w tkankach zwierząt i produktach pochodzenia zwierzęcego	60 500 tys. zł
• Część 83 Rezerwy celowe		
Dział 758 Rozdział 75818	Zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt oraz dofinansowanie kosztów realizacji zadań Inspekcji Weterynaryjnej (koszty zwalczania zaraz + odszkodowania dla rolników i producentów)	229 200 tys. zł
=====		
Razem nakłady na weterynaryjną obsługę rolnictwa zł		726 129 tys.

Te regulacje prawne **wymagają zmian w ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie oraz zmian zapisów ustawy budżetowej na rok 2009.**

Podsumowanie

Od kilku lat wielokrotnie w stanowiskach i uchwałach rad izb okręgowych oraz Krajowej Rady Lekarsko-Weterynaryjnej pokazywaliśmy zagrożenia wynikające z wadliwej struktury Inspekcji Weterynaryjnej.

Obecnie Główny Inspektorat Weterynarii jest słabym organem państwa podległym ministrowi właściwemu do spraw rolnictwa z małym budżetem, pozwalającym na skromne pokrycie własnych potrzeb i słabymi kadrami, gdyż niewielu dobrze wykształconych ludzi podejmie pracę za uposażenie w wysokości połowy średniej krajowej. Nie wiadomo kto Inspekcją Weterynaryjną rządzi. Czy jest to sekretarz stanu

ministerstwa, dyrektor Departamentu Bezpieczeństwa Żywności i Weterynarii, czy Główny Lekarz Weterynarii? Wiadomo, że minister rolnictwa zajęty jest przede wszystkim sprawami ważnymi dla producentów rolnych. Poniżej są wojewodowie, często z pustą kasą, jako odpowiedzialni za tzw. służby zespolone z wojewodą, którym finansowo podlegają wojewódzkie i powiatowe inspektoraty weterynarii.

W obecnej strukturze administracyjnej i przy takim finansowaniu **Główny Lekarz Weterynarii ponosi tylko odpowiedzialność, a faktycznie nie dysponuje ludźmi, funduszami i sprzętem**, a w dodatku nie może się wypowiadać krytycznie, czyli mówić całej prawdy, gdyż może to nie odpowiadać ministrowi. Przez wiele lat Inspekcja Weterynaryjna żyła w błogim uśpieniu, gdyż zwalczanie takich chorób, jak gruźlica bydła, bruceloza, enzootyczna białaczka bydła czy wścieklizna dawały czas na podjęcie decyzji, nie wymagały pośpiechu w likwidacji ogniska zarazy i mobilizacji dużej liczby ludzi, środków oraz sprzętu. Zresztą nie tylko polska weterynaria tkwiła w takim stanie, ale do pewnego czasu również inne kraje europejskie, które w ostatnich latach przeżyły poważne choroby zakaźne zwierząt (epizootie) jak pryszczycza w Wielkiej Brytanii, klasyczny pomór świń w Holandii i inne, które pociągnęły za sobą ogromne straty gospodarcze sięgające miliardów euro i nieoszacowane straty społeczne.

Dopiero wybuch grypy ptaków w naszym kraju na przełomie 2007/2008 roku obnażył słabość struktury Inspekcji Weterynaryjnej. Okazało się, jak trudne jest przemieszczanie ludzi, pieniędzy oraz sprzętu i to, że kierujący akcją zwalczania zarazy Główny Lekarz Weterynarii niczym nie dysponuje. Po 2 tygodniach od rozpoznania wysoce patogennej grypy ptaków wywołanej przez wirus H5N1 nie pojawiły się specjalne fundusze na zwalczanie zarazy. Wszystkie działania powiatowych lekarzy weterynarii prowadzone były na finansowy kredyt. W tej nadzwyczajnej sytuacji, nie dysponowali oni wystarczającym pogotowiem kasowym, umożliwiającym płacenie gotówką za bieżące drobne zakupy lub opłacanie usług osób nie będących podmiotami gospodarczymi. Miejscowi inspektorzy weterynaryjni oraz delegowani do pomocy przy zwalczaniu choroby z innych powiatów lekarze Inspekcji Weterynaryjnej, jako pracownicy służby cywilnej nie otrzymali do dnia dzisiejszego zapłaty za nadgodziny, ponieważ nie przewiduje tego obowiązujące w Polsce prawo. Większość zadań w ogniskach choroby oraz w obszarach zapowietrzonym i zagrożonym wykonywali z nakazu powiatowego lub wojewódzkiego lekarza weterynarii urzędowi lekarze weterynarii nie zatrudnieni w Inspekcji Weterynaryjnej. Ponieważ w powiatach, w których wystąpiła epizootia ptasiej grypy praktykuje niewielka liczba lekarzy weterynarii, konieczne było zasilanie ich osobami z zewnątrz. Może się to odbywać poprzez nakaz wydany przez wojewódzkiego lekarza weterynarii wynikający z art. 18 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej, co jest formą trudnego do zaakceptowania przymusu. Izba Lekarsko-Weterynaryjna pomagała Głównemu Lekarzowi Weterynarii w werbowaniu lekarzy ochotników do zwalczania choroby, ponieważ zespoły ludzi wymagały częstej wymiany, gdyż pracowały w bardzo trudnych zimowych warunkach w stresie, wyczerpujących psychicznie i fizycznie. Musimy sobie zdawać sprawę, że **choroby zakaźne nie respektują granic powiatów jak również województw, państw czy kontynentów**. Dlatego służby zajmujące się ich zwalczaniem muszą być bardzo mobilne, scentralizowane, w celu sprawnego przemieszczania ludzi, pieniędzy i sprzętu. Niemożliwe będzie to na poziomie powiatu, a jak wykazało ostatnie doświadczenie, również na poziomie województwa. Nastąpiła globalizacja wszystkich problemów w tym szerzenie się chorób zakaźnych. Takich zagrożeń będzie coraz więcej, gdyż granice otwierają się, a ludzie i zwierzęta przemieszczają się w sposób niekontrolowany. Jest poważne zagrożenie bioterroryzmem.

Sądzymy, że epizootia grypy ptaków w Polsce unaoczniała konieczność reform w strukturach Inspekcji Weterynaryjnej, a tym samym funkcjonowaniu państwa. Wykazała, że aby sprawnie zwalczać zarazy, Główny Lekarz Weterynarii musi mieć mocną pozycję w strukturach administracji państwowej, być na stanowisku sekretarza lub podsekretarza stanu. Musi mieć niezależność od resortu produkcyjnego, którego podległe podmioty kontroluje. Pracownicy Inspekcji Weterynaryjnej jako pracownicy służby cywilnej, mają często nienormowany czas pracy w związku z czym powinna być możliwość ich właściwego wynagradzania za jej

wykonywanie w nadgodzinach. Często tak poważne doświadczenie, jak groźna epizootia, uzmysławia urzędnikom i politykom potrzebę zmian, ale we właściwym kierunku, co staraliśmy się uzasadnić. Mamy przeświadczenie, że rozpoczną się poważne reformy wzmacniające strukturę Inspekcji Weterynaryjnej czyli jej pionizację, a nie jej rozbitcie.

Opracowano przy współpracy z dr Mirosławem Tomaszewskim, wiceprezesem Krajowej Rady Lekarsko – Weterynaryjnej.

Dr Tadeusz Jakubowski

Prezes Krajowej Rady
Lekarsko – Weterynaryjnej

Załącznik:

1. Projekt Krajowej Rady Lekarsko - Weterynaryjnej zmiany ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej

Opinię otrzymali:

1. Donald Tusk, Prezes Rady Ministrów
2. Dr Marek Sawicki, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
3. Dr Ewa Lech, Główny Lekarz Weterynarii
4. Członkowie Krajowej Rady Lekarsko-Weterynaryjnej – wszyscy
5. Okręgowe Izby Lekarsko-Weterynaryjne – wszystkie
6. Dziekani Wydziałów Medycyny Weterynaryjnej – wszyscy
7. Zakłady Higieny Weterynaryjnej – wszystkie
8. Wojewódzcy Lekarze Weterynarii – wszyscy
9. Powiatowi Lekarze Weterynarii – wszyscy
10. Graniczni Lekarze Weterynarii – wszyscy